

Koncsol László egyszemélyes katedrája

A titkolatlan elfogultság szól belőlem: alig akad ember kis magyar glóbuszunk görbületén, akit többre becsülnék, mint Koncsol Lászlót. Hogy ezt állítom, jó okom van rá. A múlt század nyolcvanas éveiben – amikor éppen kiebrudalták a kritika- és irodalomtörténet-írásból a pártállami korifeusok – volt szerencsém nyomdai korrektorként egy gályapadon húzni vele az evezőt. Különös csapat verődött össze ott, a Kis-Kárpátok alatti nyomdában, ahonnan Koncsol gyakran tette meg az utat az erdőn keresztül hazáig, megkerülve Pozsonyt. A Hrabali vagy Örkényi társaságot elcsapott szerkesztők, katedráról leráncigált tanítók, kegyvesztett, megtűrt figurák alkották, jobb sorsra érdemes vándorlegényei a szellemi életnek. Madách Falansztere dereng föl előttem, valahányszor visszatekintek pályánk e boldognak nem nevezhető korszakára. Amely, ha boldog nem is volt, termékeny mindenképpen. Koncsol kiselőadásai (legyen szó verstanról, zenéről, görög kultúráról vagy akár a filmkamera alkotóelemeiről) segítették tartani bennem a lelket ebben a szellemi pusztaságban. Akkoriban éppen jugoszláviai szlovák költőket fordított, mellesleg görögül tanult, miközben cédulázott, hogy nekigyürkőzzön – ha más nem vállalja, akár egyedül – a máig hiába várt magyar-szlovák nagyszótár elkészítésének. Aurája, szellemi kisugárzása a szocialista szellemtelenség műhelyében is tekintélyt parancsolt. Életművének egyik része akkorra lezárult, hogy nagy kanyart véve induljon új ösvényeken az alkotó ember, aki nem adja meg magát.

Máig elfog a szégyenteljes düh, ha arra gondolok, milyen tökmagjankók ítélték sorsa fölött. Aki Vörösmarty, Pilinszky, Weöres Sándor nagy verseinek új és izgalmas értelmezését adta, Bartók zenéjét helyezte új fénytörésbe, az Irodalmi Szemle sokéves szerkesztője, irodalomtörténeti és -kritikai szemléletével iskolát teremtett, akinek Ütemező-jét tananyagként használják, aki megalkotta a Csallóközi Kiskönyvtár grandiózus sorozatát, kitágítva a helytörténet dimenzióit és határait, akinek esszéi a magyar eszmetörténet legjobb teljesítményei közé

tartoznak, nos ezen a kivételes tehetségű és végtelenül művelt emberen sosem talált fogást a hatalom. Pedig érte is eljött a fekete autó.

Mert az igazi hatalom a tudás és a szellem. Vagy ahogy maga a díjazott mondta egyszer: viselte a csapásokat, mert istennek tervei voltak vele. Református lelkész fiaként, meglett férfiként pedig évekig református egyházunk világi gondnokaként, becsülettel állta a sarat, és szívós munkával végezte a dolgát: alkotott. Hosszan sorolhatnám a műveit, de azok ma már megtalálhatók az interneten. Ahol egyébként úgy mutatják be, mint irodalomkritikust, esszéíró, hely- és művelődéstörténészt, költőt, műfordítót, szerkesztőt, pedagógust. Én magamban csak tanár úrnak nevezem mindig.

S ha már a laudáció címűl a katedrát emeltem ki, hadd jegyezzem meg, hogy a sors némi elégtételt szolgáltatott ünnepeztünknek: Koncsol László a Debreceni Református Hittudományi Egyetem díszdoktora.

Valószínű, sőt biztos: ő az utolsó polihisztorunk a Felvidéken, akinek életműve, emberi, szellemi tartása arra predesztinálja, hogy a virtuális magyar szellemi múzeumban elfoglalja méltó helyét. Bár a múzeum kifejezés kissé bizarrul hangzik, ehelyett inkább az Illyés-i magasban lebegő szellemi haza fogalmát tartanám helyénvalónak.

Itt, a földön is.

A díjazottnak szívből gratulálok.

Kövesdi Károly